

spurgte om, var, af hvilke Grunde det omtalte Forbehold ikke blev hævdet, den Gang man foretog Grundlovsændringen i 1866.

Holger Neergaard: Der kan jo være delte Meninger om, hvad der er hinanden vedkommende eller ikke vedkommende, men det forekommer mig, at Spørgsmaalet om, hvorvidt man ønsker privilegeret Valgret eller ikke til Landstinget, og Spørgsmaalet om, hvorvidt man ønsker Forholdstalsvalg eller ikke til Folketinget, i og for sig ikke er hinanden vedkommende. De to Ting er i Virkeligheden hinanden uvedkommende, de kan kædes sammen — det kan man gøre, fordi man vil handle —, men i Princippet er de hinanden uvedkommende. Men een Ting er i alt Flad sikker — det andet kan man, som sagt, bestride —, at Socialdemokraterne og de Radikale har udtalt, at de under visse Omstændigheder vil gaa med til Indførelse af Forholdstalsvalg i Forbindelse med Valg i Enkeltmandskredse. Det kan man i alle Tilfælde fastslaa; det kan de Herrer ikke nægte.

Endelig vil jeg gerne spørge det ærede Medlem fra Kalundborg (Rode), om han ikke vil svare paa det andet Spørgsmaal, jeg før stillede til ham.

Konseilspræsidenten (Klaus Berntsen): Forinden Forhandlingen slutter, ønsker jeg at gøre et Par Bemærkninger til det Foredrag, vi for et Øjeblik siden hørte af det ærede Medlem fra Gudme (Ravn). Det har i høj Grad forundret mig, at en Mand, der lader sig vælge som Venstremand, benytter sin Stilling som Medlem af dette Ting til at staa op og paakalde Landstingets Modstand og bede Landstinget om at holde Tungen lige i Munden — jeg tror, det ærede Medlem brugte et Udtryk, der ligger lidt længere nede — for at bekæmpe den Regering, hvis Forslag her foreligger, og det Parti, som det ærede Medlem tilhører, og som slutter sig til dette Forslag. Ligeledes maa jeg udtale min Forundring over den Ringeagt, det ærede Medlem yrede overfor det Flertal, der slutter sig om dette Forslag, thi jeg maa gøre opmærksom paa, at vi giver en Forfatning ikke for et enkelt Parti, men for det hele Folk, og jo flere Partier der med Sympati og Glæde og Tryghed kan stemme for et Forslag af denne Art, desto bedre.

P. Munch: Det ærede Medlem fra Faaborg (R. Christiansen) fremsatte for et Øjeblik siden det Spørgsmaal, hvorvidt Forbeholdet fra 1855 havde spillet nogen

Rolle i 1866. Dertil kan jeg svare, at det spillede en meget stor Rolle under Forhandlingerne lige fra 1864 til 1866; det drøftedes ustandseligt. Af de daværende Bondevenner hævdedes det, at Forbeholdet af 1855 gav en overordentlig bindende moralsk Ret til en Tilbagevenden til Juni-Grundloven, og fra flere Sider indenfor Partiet hævdedes det, at det ogsaa gav en juridisk bindende Ret. Dette Forbehold var altsaa i allerhøjeste Grad i Forgrunden under Forhandlingerne i 1864—66. Det anerkendtes ikke fra Regeringens Side, idet Regeringen vel udtalte sig saaledes, som anført af den ærede Ordfører (Slebsager) for et Øjeblik siden, men bagefter tog en anden Stilling til Spørgsmaalet og ikke anerkendte Betydningen af Forbeholdet. Men fra Venstres Side hævdedes det stadigt og hævdedes det skarpt.

Borgbjerg: Det ærede Medlem fra Slagelse (Holger Neergaard) mente nu, at Spørgsmaalet om Afskaffelsen af den privilegerede Valgret til Landstinget og Spørgsmaalet om Indførelsen af Forholdstalsvalg til Folketinget ikke hænger sammen; de kan kædes sammen, siger det ærede Medlem, men de vedkommer i Virkeligheden ikke hinanden. Jeg skal dertil svare, at jeg paa mange tidligere Stadier af Forhandlingerne om denne Sag har haft Lejlighed til at udvikle, hvorfor vi mener, at disse to Spørgsmaal hænger nøje sammen. Jeg finder ikke Anledning til paa Sagens nuværende Standpunkt at gentage denne Udvikling. Det ærede Medlem kan finde den meget udførligt i Rigsdagstidenden. Men det er for øvrigt det ærede Medlems eget Partis Ordfører i denne Sag, der paa et vist Tidspunkt af Forhandlingerne, som ikke ligger ret langt tilbage, har kædet de to Spørgsmaal sammen. Det var det ærede Medlem for Københavns 6te Valgkreds (Hammerich), der i 1909, for øvrigt den Gang som Ordfører for en Gruppe, hvortil det ærede Medlem — nej ikke det ærede Medlem, men en Mand, der bærer det samme Navn som han, hørte, og som ogsaa omfattede Dele af den Gruppe, det ærede Medlem for Slagelse-Kredsen tilhører — det var det ærede Medlem for Københavns 6te Valgkreds, der den Gang ikke blot kædede de to Spørgsmaal sammen udvortes set, men gav dem saglig og politisk Sammenhæng, idet han erklærede, at Højre for at faa Forholdstalsvalg til Folketinget var villigt til at gøre saadanne Indrømmelser, at den Valgret, der ved Valgene til Landstinget var knyttet til Besiddelse,